

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2564) ประกอบด้วยบทความที่มาจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจ 4 เรื่อง พร้อมด้วยงานแปลและบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งแต่ละเรื่องมีประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

บทความแรก เรื่อง “แนวทางปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย” ของชาติเมธี หงษา และวัชรระ งามจิตรเจริญ เป็นบทความจากงานวิจัยที่ให้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทยให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการช่วยแก้ปัญหาหรือข้อบกพร่องต่างๆ ของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในปัจจุบันยังเน้นการเรียนภาษามากกว่าเนื้อหาคือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้สอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ยังส่งสัญญาณว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนกต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อให้มีความทันสมัยและทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางพระพุทธศาสนามากขึ้น บทความนี้จึงตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันของคณะสงฆ์ไทยและได้ให้แนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

บทความที่สอง เรื่อง “ทัศนะต่อพุทธศาสนาของนักเขียนอินดี้ในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผลงานของภิกษุอานันท์ เกาส์ลยาณ์ และมหาบัณฑิตราหุล สางกฤตยาณ์” ของกิตติพงศ์ บุญเกิด เป็นบทความจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยบทความนี้พยายามศึกษาว่าปัจจัยอะไรที่ทำให้ภิกษุอานันท์ เกาส์ลยาณ์ และมหาบัณฑิตราหุล สางกฤตยาณ์ นักเขียนอินดี้ยุคใหม่ผู้มีพื้นฐานมาจากครอบครัวฮินดูหันมาสนใจศึกษาพระพุทธศาสนา พวกเขาได้รับความรู้ทางพุทธศาสนาอย่างไร และผลงานวรรณกรรมของพวกเขาสะท้อนให้เห็นทัศนะของตนที่มีต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร แต่สาระสำคัญ

ที่บทความนี้นำเสนอคือ นักเขียนทั้งสองได้ประจักษ์ว่าระบบวรรณคดีอรากใหญ่ของปัญหาทั้งหลายในสังคม พวกเขาจึงเข้าร่วมขบวนการชาวพุทธใหม่กับ ดร.อัมเบตการ์ และยืนยันทัศนะของตนอย่างชัดเจนว่าหลักการทางพุทธศาสนาเท่านั้นที่จะแก้ปัญหาระบบวรรณคดี โดยใช้วรรณกรรมภาษาฮินดีเป็นสื่อสำคัญในการเผยแพร่ความรู้เพื่อฟื้นฟูและสร้างความหมายใหม่แก่สังคมอินเดียให้มีเอกภาพในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสเลือกวิถีดำเนินชีวิตที่เปิดกว้าง ไม่จำต้องตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขอันคับแคบหนึ่งเดียวของระบบวรรณคดีต่อไป

บทความที่สาม เรื่อง “พระพุทธเจ้ากับมรรควิธีสู่ความหลุดพ้นของศาสนาอื่น” ของเฉลิมวุฒิ วิจิตร เป็นบทความจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกที่เสนอมุมมองใหม่ที่น่าสนใจ ว่า มรรควิธีสู่ความหลุดพ้นของพระพุทธศาสนาคืออริยมรรคมีองค์แปดอาจพบได้ในศาสนาอื่นเพราะ 1. พุทธศาสนายืนยันว่าสังฆธรรมเป็นสิ่งสากลโดยพระพุทธเจ้าเป็นเพียงผู้ค้นพบและผู้อื่นก็สามารถค้นพบได้โดยไม่ต้องผ่านพุทธศาสนา 2. แม้ว่าหลักอริยมรรคมีองค์แปดคือมรรควิธีเดียวสู่ความหลุดพ้น แต่หลักอริยมรรคมีองค์แปดสามารถถูกเผยแสดงได้ในหลากหลายนามและรูปแบบ ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและสติปัญญาของผู้ฟังธรรม ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะเชื่อได้ว่าพระพุทธเจ้ายังไม่ได้ทรงแสดงหลักอริยมรรคมีองค์แปดออกมาในทุกรูปแบบ และ 3. พุทธศาสนาเสนอเกณฑ์พิจารณาความจริงของหลักคำสอนของศาสนาทั้งหลาย ซึ่งแสดงว่าศาสนาอื่นอาจมีอริยมรรคมีองค์แปดได้

บทความสุดท้าย เรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง : วิมุตติวิทยาของ โปโล จินูล ในพระพุทธศาสนานิกายเซ็นเกาหลี่ (ภาค 1)” ของถาปกรณ์ กำเนิดศิริ เป็นบทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ภาคโดยแยกเป็น 2 บทความ บทความนี้เป็นภาค 1 มีเป้าหมายในการชี้ให้เห็นว่า ตามทัศนะของโปโล จินูล ถึงแม้การตื่นรู้อาจเกิดได้อย่างฉับพลัน แต่ภายใต้บริบทแห่งชีวิตของปุถุชน การคิดแยกแยะยังคงมีผลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ และผลนี้ไม่สามารถดับสิ้นลงได้อย่าง

ฉบับหลังการตื่นรู้ดังกล่าว ดังนั้น วิมุติวิทยาของโบโจ จินูล จึงได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกระบวนการในการตอบสนองต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ เพื่อให้การรับรู้ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของจิตเดิมแท้ดังกล่าวนี้กลายเป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของผู้ปฏิบัติอย่างสมบูรณ์

นอกจากบทความ 4 เรื่องที่กล่าวมา ยังมีงานแปลที่น่าสนใจมาก คือ งานแปลเรื่อง “องค์ใดพระสัมพุทธ” ของฟุกิตะ ทากามิจิ ซึ่งแปลโดยชานปวีชย์ ทัดแก้ว ซึ่งลงพิมพ์มาเป็นตอน ๆ แต่ละตอนล้วนมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในฉบับนี้ก็มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจไม่แพ้ตอนอื่นๆ ที่ผ่านมาเช่นกัน

ท้ายสุดเป็นบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “พุทธศาสนิกชน: พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทและการปฏิรูปเชิงนวสมัยนิยมในประเทศไทย” ของแม่ชีธรรมอริชฐาน พรบันดาลชัย ซึ่งเป็นงานแปลจากหนังสือเรื่อง Buddhadasa: Theravada Buddhism and Modernist Reform in Thailand ของปีเตอร์ เอ แจ็คสัน และแปลโดยมงคล เดชนครินทร์ บทวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า หนังสือดังกล่าวเน้นไปที่การบันทึกเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับแนวคิดของพุทธศาสนิกชนและอิทธิพลของท่านในด้านภูมิปัญญา สังคมและการเมือง ในลักษณะของการตีความหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทตามแนวทางใหม่ จนกลายเป็นจุดรวมหลักของประเด็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย ทั้งนี้ก็เพราะว่าผลงานการตีความแนวใหม่ของท่านนั้นครอบคลุมทั้งด้านคำสอนและด้านการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาอย่างทั่วถึง ซึ่งรวมถึงแง่มุมการหลุดพ้นทางด้านจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล และแง่มุมทางสังคมในคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน

หวังว่าผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลินและได้รับความรู้หรือข้อคิดที่มีประโยชน์จากบทความต่างๆ ในวารสารฉบับนี้ หากผู้อ่านมีข้อคิดหรือข้อเสนอแนะใดๆ สามารถแจ้งกองบรรณาธิการได้ตามช่องทางต่างๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีน้อมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ด้วยความขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง